

Բ.

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

ՀԱՄԱՌՈՏՈՒԹԻՒՆ ԺՆՆԴԵԱՆ ԵՒ ԴԻՊՈՒԱԾՈՑ
ՄԱՆՈՒԷԼ ՇԱՀԻՆԵԱՆ ԿԻՐՄԻՇԽԱՆԱՅԻ ՊԱՏՄԱԲԱՆԻՍ
1835 Ի ՍՈՒՐԲ ԽԱԶ ՎԱՆՍ ՂՐԻՄՈՅ. *)

Վկայութիւն Յօհաննէս Կաթուղիկոսի ծառայու-
թեանց իմոց:

Իբրեւ ընկալաւ նորընտիր Սրբազնագործ Կաթուղիկոս զԿայ-
սերակ[ա]ն և զՀրովարտական, հանդերձ շնորհաւորական գրով
տուխոջնի մինիստր Պուլուտովին, եւ ընդ վերադարձ պատաս-
խանոյ շնորհակալութեանն, գրեաց և զծառայութեանցն մեր
զվկայութիւնս առ նոյն Մինիստրն այսպէս:

«Զերդ Գերագանցութիւն,

Ողորմած Տէր,

«Մշակ երկայնամտեալ սպասէ պատուական պտղոյն երկրի,
ամինչև առցէ զկանուխ և զանագանն. Յակ. գլ. Ե. հմր. 7.

«Անցեալ գրութեամբ իմով՝ որ առ ձեզ, յայտնեալ եմ զա-
մենախոնարհ շնորհակալութիւն իմ առ զահն ամենողորմած Մեծ
«Կայսերն վասն Վեհափառ շնորհաց նորին առ իս, նմանասլէս և
«առ Զերդ Գերագանցութիւն վասն Զերոյ ընդ իս բարեհաճու-
«թիւն: Համարձակիմ այսու, Ողորմած Տէր, խնդրել ի ձէնջ ամե-
«նախոնարհաբար, զի մի մնասցեն առանձ վարձագրութեան ոմանք
«ի Հոգևորականաց առ իս հղելոց, որք իւրեանց բազմաժամա-
«նակեայ աշխատութեամբք, և օգտաւէտ անարատ ծառայութեամբք
«ցուցին զանձինս իւրեանց արժանի Բարձրագոյն ողորմութեան
«և բարեհաճութեան:

«Որոց առաջինն է Ծայրագոյն Մանուէլ վարդապետ Շահի-
«նոջն, որ յընթացս 35 ամաց, սկսեալ ի 1796 ամի մինչև ցայսօր
«ժամանակի, իւրով հաւատարմութեամբ և շահաւէտ աշխատու-

*) Տես «Արարտ» 1946 թ. Սեպտեմբեր-Հոկտեմբեր եւ նախորդ
ամիսները:

«Թեամբ եցոյց բազում ծառայութիւնս մերոյ հայրենեաց, նմա-
նապէս և Սուրբ վանուցն էջմիածնի:

«Սա ի սկզբանէ վեց ամս գտաւ ի ծառայութեան Պատրիար-
«գին Դանիէլի ի Պօլիս, ապա ի 1802 ամի անդի դիմեաց ի Ս.
«Պետերբուրգն, առ վեհաստիճան Պատրիարգ Եփրեմ, որ էր յայն-
«ժամ վիճակաւոր Արք Եպիսկոպոս Ռուսաստանի, և Նորին հրա-
«մանաւ առաքեցաւ ի Գրիգորիպօլ առ ի կառավարել անդ զպար-
«տաւորութիւն յաջորդութեան, և պահանջել զհաշիւն ի Գրիգոր
«Արք Եպիսկոպոսէ, ուր և նշանակեալ եղև նմա 300 ըուպլի Թա-
«գաւորական ոսճիկ: Ի 1809 Թուականին ընդ նոյն Պատրիարգին
«եկն ի Ս. Պ. բուրգ, ուր Բարձրագոյն Կայսերական ոգորմութեամբ
«արժանացաւ ընդունելութեան բռնանդ խաչի ոսկի շղթայիւ ի
«պարանոցի:

«Նմանապէս ի 1814 ամի եկեալ յերրորդում անգամ ի Ս. Պ.
«բուրգ ընդ վիճակաւոր հանգուցեալ Յօհաննէս Արք Եպիսկոպո-
«սին Ռուսաստանի, առաջարկեալ եղև Տէրութեան զԱսպետու-
«թիւն Սրբոյն Աննայի ի Մինիստրութեան քնէազ Կալիցինին,
«բայց մինչև ցայսօր չէ ընկալեալ զայն. յօրէ անտի յայնմանէ
«մինչև ի 1827, յընթացս 13 ամաց կարգեալ էր յաջորդ Ղրիմու
«և Գրիգորիպօլու Հայոց: Ի 1827 ամի եկն ի Սուրբ էջմիածին և
«երկու ամ անդամակից էր Սրբազան Սինօգին:

«Իսկ այժմ յաւուրս ծերութեան իւրոյ գտանի առ իս իբրև
«հարկաւոր և օգտակար անձն ի խորհուրդս և ի գործս մեր:

«Նաև զոյգ ընդ ընկերակցին իւրում Ներսէս Արք Եպիսկո-
«պոսի ի ժամանակի Պատրիարգութեան Դանիէլ Կաթողիկոսին
«հրաւիրեցաւ յարժանաւորութիւն և յաստիճան Արք Եպիսկոպո-
«սութեան, բայց նա ի պատճառս գործոց իւրոց ընդ Պուլղարաց,
«վասն գետնոյ Սուրբ Թաշ վանուցն, և ընդունելութեան հաշւոյն
«ի Գրիգոր Արք Եպիսկոպոսէն, ոչ կարաց յանդիման լինել ըստ
«ժամանակին ի Սուրբ Աթոռն էջմածնի:

«Երկրորդն է Ստեփան վարդապետ Արղութովն, որ ի ման-
«կական տիոյն ընդ ձեռամբ իմով ստացաւ զհարկաւոր հոգևո-
«րական պաշտօնի զկրթութիւն, և ի 28 ամաց հասակի օրհնեցաւ
«վարդապետ ի 1819 աւի և մինչև ցայսօր անարատութեամբ վա-
«երէ զհոգևորական պաշտօն իւր: Եւ ի վերայ այսր ի գալ զօրացն
«Երևանու ի Սուրբ էջմիածին ի 1828 ամի եցոյց զգովելի ծառա-
«յութիւնս, յոյր սակս ընկալաւ զվկայական ի Սրբազան Սինօթէն
«էջմիածնի:

«Իսկ այժմ որպէս նա, նմանապէս և Մանուէլ ծայրագոյն
«վարդապետն կարգեալ են անդամ Թիֆլիզու Հայոց հոգևոր կա-
«ռավարութեան, զորոց կանխաւ ծանուցաւ Զերումդ Գերազան-

ցութեան, ի 1831 ամի, փետր. 26, № 95: Վասնորոյ ինդրեմ ի
«ձէնջ ամենախոնարհաբար, ողորմած Տէր, առաջարկել Տէրութեան
«պարգևել Մանուէլ Ծայրագոյն վարդապետին զԱսպետութիւն
«Սրբոյն Աննայի առաջին աստիճանի: Եւ Ստեփաննոս վարդա-
«պետին զասպետութիւն Սրբոյն Աննայի երկրորդ աստիճանի:

«Քաջայոյս եմ, թէ Բարձրագոյն Կայսերական ողորմութիւնն
«անաչառագոյն թաղաւորին ոչ թողցէ զնոսա անվարձ, որք որ-
«պէս զմշակն երկայնամտեալ սպասեն պատուական պտղոյն
«երկրի:

«Ունիմ պատիւ մնալ ճշմարիտ յարգութեամբ և հալատակու-
«թեամբ, ողորմած Տէր, Զերդ Գերագանցութեան

միշտ աղօթարար

Կաթուղիկոս ամենայն Հայոց

(իսկն գրեցեալ է) Յօհաննէս.

№ 473

27 օգոստ. 1831, ի Տփլիս:

«Նորին Գերագանցութեան Ողորմած Տեառն Գլխաւոր Կա-
«ռավարչի Հոգևոր Գործոց և ասպետի Տիմիդրի Նիկոլաևիչ Բլու-
«տովի»:

Արդ՝ այս վկայաբանութիւնք առ Հոգօր Տէրութիւն մի, և
այն յանձնարարութիւնք Սուրբ Սարգիս ուխտատեղւոյ ընդհան-
րական Հայրապետի, զիմրդ զքառասնամեայ ծառայող, եօթա-
նասնամեայ ծերունիս ապարդիւն յամենայն ակնկալութեանց
թողեալ, թափառական արարեալ և օրական ապրուստի կարօտ
թողին, զայդ ամենայն կարգ բանին հետ զհետէ ցուցանէ հե-
տաքննին մտաց:

Այժմ վասն առաւել հաւատարմութեան վկայաբանութեան
առ Տէրութիւնն գրեցելոյ, իսկ զօրինակ ոռւսերենին գրեացի աստ,
զի անտարակոյս լիցի հայկական բանքն վերոյգրեալքն:

*Копія изъ представленія Армянскаго Верховнаго
Патріарха Іоана къ Г-ну Духовному Министру*

*Ваше Превосходительство,
Милостивый Государь,*

Земледѣлецъ ждетъ онъ земли драгоценныхъ для него
плодовъ, и терпѣть пока получить дождь ранній и позд-
ній.—Посл. Іак. гл. v. ст. 7.

Изъявивъ въ предыдущемъ моемъ къ вамъ отношеній
всеподданнѣйшую благодарность мою къ престолу Всеми-

достивѣйшаго Государя Императора за вюсоко-монаршее обращеніе на меня вниманія, также и къ вашему Превосходительству за благорасположеніе Ваше ко мнѣ, нынѣ осмѣливаюсь Милостивый Государь всенокорнѣше васъ просить, дабы неоставлены были безъ наградъ изъ находящихся при мнѣ духовныхъ особъ, коя своими долголѣтними трудами и полезною безъ порочною службою оказали себя достойнымъ Высочайшей Милости и благоволенію.

Изъ коихъ *первый* выкарный архимандритъ Мануилъ Шагиновъ въ продолженіи 35 лѣтъ, отъ 1796 года до нынѣшняго времени своею верностію и полезными друдами оказалъ многія услуги нашимъ соотечественникамъ также и Святѣйшему Монастырю Эчміадзину. Онъ сперва шесть лѣтъ находился въ службѣ при Патріархѣ Данилѣ въ Константинополѣ, потомъ въ 1802 году оттуда пріехалъ въ Санктпетербургъ къ высо[ко]степенному Патріарху Ефрему который тогда былъ Епархіальнымъ Архиепископомъ въ россіи; и по приказанію Его отправился въ Григоріополь викарнымъ архимандритомъ и вытребовать отчетъ отъ Архиепископа Григорія гдѣ назначено было Ему 300 руб. казенное жалованіе. Въ 1809 году съ тѣмъ же Патріархомъ пріехалъ въ С. Петербургъ гдѣ высокомонаршею милостію удостоился получить бриліантовый крестъ, съ золотою цепочкою на шею, также 1814 года по пріѣздѣ Своемъ въ С. Петербургъ въ третій разъ съ Епархіальнымъ архиепископомъ въ бозѣ почивающій Іоаннесомъ былъ представленъ къ ордену Св. Анны во время Министра князя Голицына съ того времени до 1827 года въ продолженіи 13 лѣтъ былъ выкарнымъ архимандритомъ въ Крыму и въ Григоріополѣ для управленія тамошними армянами въ 1827 году отправился въ Св. Эчміадзинъ и 2 года былъ членомъ Святѣйшаго нашего Синода. Теперь же онъ по старости лѣтъ находится при мнѣ какъ нужный и полезный въ совѣтахъ и дѣлахъ моихъ, да и въ мѣстѣ съ сотоварищемъ своимъ Нерсесомъ архиепископомъ во времена Патріарха

Данила былъ приглашенъ въ достоинство Сана архиепископа но по причинѣ полученія отчета отъ архіепископа Григорія и по дѣламъ своимъ съ болгарами нащетъ земли Георгіевскаго монастыря не могъ явиться въ должное время въ Св. Эчміадзинъ.

Второй же Архимандритъ Стефанъ аргутинскій, съ молодыхъ лѣтъ находясь подъ моимъ покровительствомъ получилъ нужное духовное сану воспитаніе и на 28 годъ своего рожденія былъ и посвященъ въ архимандриты и до сего времени безпорочно продолжаетъ свое духовное служеніе, кромѣ нее по прибытіи російскихъ войскъ въ Эриванъ и въ Эчміадзинъ 1828 года оказалъ важныя услуги и имѣетъ на то Аттестатъ отъ Св. Эчміадцинскаго Синода; нынѣ же какъ онъ, такъ и Его высокопреподобіе Архимандритъ Мануилъ назначены, членами въ тифлискомъ армянскомъ духовномъ Правленіи состоящемъ подъ начальствомъ моей Епархіи, о чемъ было объявлено Вашему Превосходительству 1831 года февраля 26 числа за № 95.

Почему покорнѣйше васъ прошу Милостивый Государь представить архимандрита Мануила въ Ор. Св. Анны 1-и степени архимандрита Стефана въ 2-и степени. Я увѣренъ что высокомонаршая милость справедливѣйшаго Государя обратитъ на безпорочную ихъ службу Высочайше Свое вниманіе.

Съ истиннымъ почтеніемъ имѣю честь быть, Милостивый Государь,

Покорнѣйшій Богомолецъ

| На подлинномъ по армянскій тако | Патріархъ
всеѣхъ армянъ Іоанъ.

№ 473, 27го августа

1831 года

Бъ Министру Духовныхъ Дѣлъ
Дмитрію Николаевичу Блудову.

(Նաթանիէլ)